

Türkiye’de Özel Yeteneklilerle Yapılan Çalışmalarda Benlik Algısı

Mervenur ANLATAN^a

Yükleme: 14.04.2022; Kabul: 31.01.2023; Yayınlanma: 19.03.2023

DOI: 10.30855/gjes.2023.09.01.002

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Özel yetenek,
Üstün zekâ,
Üstün yetenek,
Benlik algısı,
Sistemik analiz,
Pajek

Keywords:

Gifted and talented,
Self-concept,
Self-esteem
Review,
Pajek

Bu araştırmada özel yetenekli bireylerin benlik algısı ile ilgili Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmaların sistemik olarak incelenmesi amaçlanmıştır. İncelenen çalışmalar; yayın yılı, yayın türü, örneklem özellikleri, araştırma yöntemi ve deseni, veri toplama araçları, veri analiz teknikleri, anahtar kelimeler, araştırmalarda benlik algısıyla birlikte incelenen diğer değişkenler, önemli bulgular ve araştırmanın amacı temalarında ele alınmıştır. Bu araştırmada doküman incelemesi yöntemi ve Pajek veri analiz programı kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen kaynakların belirlenmesi esnasında Ulusal Tez Merkezi, Google Scholar, Web of Science ve Scopus veri tabanlarındaki çalışmaların başlık, özet ya da anahtar kelimelerinde özel yetenekli/üstün zekâlı/üstün yetenekli (gifted) ve benlik algısı/benlik saygısı (self concept/self esteem) terimlerinin çeşitli kombinasyonları araştırılmıştır. Tarama sonucunda dahil etme ve hariç tutma kriterlerinin uygulanmasıyla birlikte bir bildiri, dört makale, 19 yüksek lisans tezi ve bir doktora tezi olmak üzere toplam 25 çalışma sistemik analize dahil edilmiştir. Özel yeteneklilerin benlik algısı ile ilgili Türkiye’de yapılan bu çalışmalarda nitel araştırmaya hiç rastlanmazken bir karma araştırma, 24 tane ise nicel araştırma olduğu görülmüştür. Aynı zamanda en çok kullanılan veri toplama aracının Rosenberg Benlik Algısı Ölçeği, en çok kullanılan analiz yönteminin ANOVA, en çok kullanılan anahtar kavramın ise; “üstün yetenek” olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte, özel yetenekli bireylerin benlik algısının artırılmasına yönelik deneysel çalışmaların ve ilgili konuya ilişkin daha detaylı bilgiler edinebilmek adına da nitel araştırmaların artırılması önerilmektedir.

^a Hacettepe Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi,
Ankara, Türkiye
Orcid: 0000-0001-6031-2696
mervanlatann@gmail.com

Self-Perception in the Studies Conducted with Gifted Children in Turkey

ABSTRACT

In this study, it was aimed to systematically examine the studies conducted in Turkey on the self-perception of gifted individuals. The reviewed studies were analyzed under the themes of publication year, publication type, sample characteristics, research method and design, data collection tools, data analysis techniques, keywords, other variables examined with self-perception in the studies, important findings and purpose of the research. Document analysis method and Pajek data analysis software were used in this study. During the identification of the sources included in the study, various combinations of the terms gifted and self-concept/self-esteem were searched in the title, abstract, or keywords of the studies in the National Thesis Center, Google Scholar, Web of Science, and Scopus databases. A total of 25 studies, including one paper, four articles, 19 master's theses, and one doctoral dissertation, were included in the systematic analysis by applying the inclusion and exclusion criteria. In these researches conducted in Turkey on the self-perception of gifted students, it was observed that there was no qualitative research, one mixed research, and 24 quantitative studies. At the same time, it was determined that the most used data collection tool was the Rosenberg Self-Perception Scale, the most used analysis method was ANOVA and the most used keyword was "talent". In addition, it is recommended to increase experimental studies to increase the self-perception of gifted individuals and to increase qualitative research in order to obtain more detailed information on the relevant subject.

GİRİŞ

Benlik algısı, kişilik gelişimi sürecinde şekillenen, bireyin var olan özelliklerine, yeteneklerine, ideallerine ve yetkinliğine ilişkin görüşlerinin (Cüceloğlu, 2007) ve kendisi ile ilgili çeşitli alanlarda oluşturduğu algıların (Shavelson, Hubner ve Stanton, 1976) toplamıdır. Bu algı bireyin “Ben kimim?” sorusuna cevap aramasıyla oluşmaya başlar (Coşkun ve Altay, 2009). Bu soru özel yetenekli bireylerde normal gelişim gösteren akranlarına göre daha erken yaşlarda sorulur çünkü bu bireyler erken yaşlardan itibaren benlik kavramının farkına varıp, kendilerini değerlendirip öz eleştiri yapabilmektedirler (Metin ve Bencik Kangal, 2012). Bu erken farkındalık sebebiyle alan yazında özel yetenekli öğrencilerin benlik algıları ile ilgili birçok çalışma yürütülmüştür.

Benlik Algısı

Benlik bireyin kendisini tanımladığı değerler (Oosterwegel ve Oppenheimer, 1993) ve kendisine yönelik nitelendirmeleridir (Seki ve Dilmaç, 2020). Benlik algısı ise kişinin bu nitelendirmeler ve değerleri algılayış biçimi ve bunlar üzerine yaptığı yorumlardır (Woolfolk, 2004). Yani benlik kavramı, kişiyi kendisini tarafsız bir şekilde tanımlamasını ifade ederken, benlik algısı bu tanıma duyguların da eklenmesini ifade etmektedir (Videbeck, 2001). Byrne’e (1986) göre ise benlik algısı, kişinin; yetenekleri, yetkinliği, sosyal kabulü hakkındaki algısı yani kişinin kendisini bütün olarak nasıl tanımladığıdır. Bu tanımda, benlik bireyin doğumuyla birlikte şekillenmeye başlar (Seki ve Dilmaç, 2020). Bireyler dünyaya bir benlik duygusuyla gelmemiş olsalar da kısa süre sonra bedenlerini ve davranışlarını anlamlandırmaya başlayarak henüz tam şekillenmemiş bir benlik algısı geliştirirler (Frisby ve Tucker, 1993). Daha sonra bu algı kişinin çevresiyle etkileşimleri sonucu (Shavelson, Hubner ve Stanton, 1976), anne-babadan görülen disiplin ve sevgiden, okul hayatındaki başarı ya da başarısızlıktan ve akranlarla ilişkilerden beslenerek şekillenmektedir (Gander ve Gardiner, 2015). Bu doğrultuda Bracken (1996) benlik algısını yukarıda sayılan faktörleri de içine alan altı alt bileşene ayırdığı bir model geliştirmiştir. Modelinde akademik benlik algısı, sosyal benlik algısı, aile benlik algısı, fiziksel benlik algısı, duygusal benlik algısı, yetenek benlik algısı şeklinde alt bileşenler bulunmaktadır. Tüm bu alt bileşenlerin bağlı olduğu benlik algısına ise genel benlik algısı denilmektedir ve genel benlik algısı diğer bileşenlerden daha kararlı ve değişime daha dirençli bir yapıya sahiptir (Bracken, Bunch, Keith ve Keith, 2000). Özet olarak Bracken’ın (1996) benlik algısı modelinde benlik kavramı çeşitli alt boyutlara ayrılarak sınıflandırılmıştır. Shavelson, Hubner ve Stanton (1976) da benzer şekilde benlik algısını; kişinin kendisi hakkındaki

algısı olarak tanımlamış ve “genel benlik algısı” başlığı altında ikiye ayırmışlardır: Akademik benlik algısı ve akademik olmayan benlik algısı. Akademik benlik algısı ise kendi içerisinde fiziksel, duygusal ve sosyal olmak üzere üçe ayrılmaktadır (Shavelson, Hubner ve Stanton, 1976). Marsh ve Shavelson (1985); Shavelson’un (1976) modelini revize ederek akademik benlik algısını da kendi içerisinde sözel ve sayısal akademik benlik algısı olarak gruplamışlardır.

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı

Literatürde özel yetenekli bireyler ile ilgili pek çok tanım yapılmıştır (Clark, 2013). Marland Raporu’na (1972) göre özel yeteneklilik, bir ya da birden fazla performans alanında üst düzey potansiyele sahip olma durumudur ve bu bireyler normal sınıflarda verilen eğitimden farklı bir eğitime ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaca sebep olarak ise Columbus Grup 1991 yılında, özel yetenekli bireylerin gelişimsel olarak akranlarından daha ileride olmasını ve bu ileri gelişimin de çeşitli içsel farkındalık ve deneyimleri doğurmasını göstermiştir (akt. Jumper, 2019). Yule (1986), özel yetenekli bireylerdeki bu farkındalık ve deneyimlerin sosyal-duygusal alanlarda fazlaca ortaya çıktığını ve bu farkındalık sebebiyle de özel yetenekli bireylerin olaylara karşı daha hassas yaklaştıklarını, olası bir başarısızlık durumunda kendilerini daha fazla eleştirme eğiliminde olduklarını belirtmektedir. Bu durumdan etkilenecek olan faktörlerden biri ise bireyin benlik algısıdır (Buescher, 1991). Bu yüzden insanların kendilerini yeterli, başarılı ve değerli hissetmeleri anlamına gelen benlik algısı (Super, 1970), her bireyde olduğu gibi özel yetenekli bireylerde de oldukça önemlidir (Bildiren, 2018). Çünkü Columbus Grup’un tanımında da belirtildiği gibi özel yetenekli bireyler doğumlarından itibaren akranlarından ileride bir gelişim gösterirler ve bu gelişimlerini ortaya çıkarabilmek için olumlu benlik algısına ihtiyaç duyarlar (Hoge ve Renzulli, 1993). Hem bu potansiyelin ortaya çıkarılması hem de uygun gelişimin sağlanması için ilgili konularda rehberlik sağlanmalıdır (Topçu ve Leana Taşçılar, 2016). Özel yetenekli bireylerin benlik algıları ile ilgili yapılmış olan çalışmalara bakıldığında literatürde üç farklı görüş olduğu görülmektedir. İlk olarak özel yetenekli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarına göre daha olumlu bir benlik algısına sahip olduğunu savunan çalışmalar mevcuttur (Aksoy, 2014; Lehman ve Erdwins, 1981; Maddux, Sherer ve Rogers, 1982; Yürük, 2003). Literatürdeki bu görüş kapsamında, özel yetenekli bireylerin potansiyellerinin çevrelerindeki herkes tarafından görülebilmesi ve bunun bilinmesinin birey üzerinde olumlu bir etki yaratacağı düşünülmektedir (Gür, 2017). Bazı çalışmalar ise, özel yetenekli bireylerle normal gelişim gösteren bireylerin benlik algıları arasında anlamlı bir farklılık

olmayacağı yönünde görüş belirtmektedir (Karnes ve Wherry, 1981). Yukarıda bahsedilen literatürdeki iki farklı görüşe de örnek teşkil eden Colangelo ve Brower'ın (1987) yaptıkları bir çalışmada; özel yetenekli olan bireylerin ve üstün zekâlı olmayan kardeşlerinin benlik algılarını karşılaştırmayı hedeflemişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda akademik benlik algısı alanında özel yetenekli bireylerin benlik algıları kardeşlerinden daha yüksek çıkarken, genel benlik algısı alanında özel yetenekli bireyler ve kardeşleri arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Literatürdeki bir diğer görüş ise özel yetenekli öğrencilerin benlik algılarının normal gelişim gösteren akranlarına göre daha düşük olacağı yönündedir (Cornell, 1990; Sapon Shevin, 1994). Buna sebep olarak ise Buescher (1991), özel yetenekli olarak tanılanmış olmanın birey üzerinde yüksek beklenti algısına sebep olabileceği ve bireyin bu beklentileri karşılamakta zorlanabileceği gösterilmektedir. Aile, arkadaş ve diğer yakın çevreden gelen beklentileri karşılayamayan birey başarısız hissedebilir ve benlik algısı düşebilir (Buescher, 1991). Bununla birlikte özel yetenekli bireylerde görülebilen asenkronize gelişim ve mükemmeliyetçilik de bu bireylerin normal gelişim gösteren akranlarına göre daha olumsuz benlik algısı göstermelerine sebep olabilir (Ashby ve Rice, 2002). Özel yeteneklilerin benlik algısı ile ilgili Türkiye'de yapılmış çalışmalara bakıldığında ise Kartel (2019) özel yetenekli öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin benlik algılarını karşılaştırmış ve özel yetenekli öğrencilerin benlik algısı, normal gelişim gösteren öğrencilerin benlik algısından daha yüksek çıkmıştır. Benzer şekilde özel yetenekli öğrencilerin benlik algıları ile bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki de normal gelişim gösteren öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Bildiren (2018) ise yaptığı çalışmada özel eğitimin özel yeteneklilerin benlik algısına etkisini incelemiştir. Çalışmada 26 özel eğitim alan, 26 özel eğitim almayan özel yetenekli öğrenciyle çalışmıştır. Çalışma bulgularında, özel eğitim alan özel yetenekli öğrencilerin benlik algılarının, özel eğitim almayan öğrencilerden anlamlı düzeyde düşük çıktığı görülmüştür. Tokmak (2016) ise benzer bir şekilde Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına (ÜYEP) devam eden öğrencilerle çalışmış ve özel eğitimde gruplamanın, benlik algısı üzerine anlamlı bir etkisi olduğunu belirtmiştir. Topçu (2015) ise çalışmasında, içsel-dışsal motivasyon ile benlik algısı arasındaki ilişkiyi, özel yetenekli ve normal gelişim gösteren öğrenciler arasında karşılaştırmalı olarak incelemiştir. 4. ve 8.sınıf arası öğrencileriyle çalışan Topçu (2015), özel yetenekli öğrencilerin içsel-dışsal motivasyon ve benlik algısı düzeylerinin, normal gelişim gösteren bireylere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bir diğer araştırmada ise Bencik (2006), özel yetenekli çocuklarda benlik algısı ve mükemmeliyetçilik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu

araştırmanın örneklemini normal 8 gelişim gösteren akranlarıyla aynı okulda eğitim görmeye devam eden ve bu okulların yanında BİLSEM'e giderek eğitim alan 12-14 yaş grubundaki (6., 7. ve 8. sınıf) özel yetenekli öğrenciler oluşturmaktadır. 49'u kız 71'i erkek olmak üzere toplam 120 öğrenciyle çalışılan bu çalışmada mükemmeliyetçilik arttıkça benlik saygısının azaldığı saptanmıştır. Mükemmeliyetçilik ve benlik algısının birlikte incelendiği diğer bir araştırma Leana Taşçılar ve Kanlı (2014) tarafından yürütülmüştür. Özel yetenekli tanısı almış ve normal gelişim gösteren toplam 84 öğrencinin dahil edildiği araştırma sonucunda benlik algısının cinsiyete ve zekaya bağlı olarak değiştiği ancak mükemmeliyetçiliğin böyle bir değişim göstermediği, erkeklerin benlik algısının kızlardan yüksek, kızların mükemmeliyetçilik puanlarının ise erkeklerden yüksek çıktığı bulunmuştur. Aynı zamanda özel yetenekli ve normal gelişim gösteren öğrencilerin de karşılaştırıldığı bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin benlik algısı puanlarının normal gelişim gösteren öğrencilerden daha yüksek çıktığı saptanmıştır.

Yukarıda benlik algısı ile ilgili bulguları özetlenen çalışmaların sonuçlarından yola çıkarak özel yeteneklilerde benlik algısı ile ilgili yapılacak olan çalışmaların Türkiye'de önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Bu sebeple, ilgili konu üzerine gelecekte araştırma yapmak isteyen araştırmacılara kaynak sunması adına özel yeteneklilerin benlik algıları ile ilgili yapılmış çalışmaların; yayın türü, yayın yılı, kullanılan veri toplama araçları ve analiz teknikleri, araştırmaların anahtar kelimeleri, örneklem özellikleri, araştırmaların amaçları ve benlik algısı ile birlikte incelenen diğer değişkenlere göre sistematik bir derleme yapılması bu araştırmanın temel hedeflerindedir. Yukarıda da belirtildiği gibi literatürde çelişkili sonuçlar bulunan özel yeteneklilerde benlik algısı alanıyla ilgili çalışmaların çeşitli araştırma soruları altında derlenmesi literatür için önemli bir kaynak sunacaktır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma doküman analizi yöntemiyle, özel yetenekli bireylerin benlik algıları ile ilgili Türkiye'de yapılmış olan çalışmaların incelendiği bir çalışmadır. Doküman analizi araştırılan alana ilişkin ulaşılabilir yayınların taranmasını ve sistematik olarak analiz edilmesini içerir (Usluel, Özmen ve Çelen, 2013). Bu analizi gerçekleştirmek için yürütülen, gerekli belgelerin gözden geçirildiği ve değerlendirildiği sistematik bir prosedürdür (Bowen, 2009). Verilerin görselleştirilmesinde ise Pajek analiz programının son versiyonu (2021) kullanılmıştır. Pajek (Batagelj ve Mrvar, 2011), binlerce ve hatta

milyonlarca girdiye sahip veri ağlarının görselleştirilmesi için kullanılan bir analiz programıdır. Girilen her veriye; köşe noktası (vertice) denilmektedir. Her bir veri diğer verilerle tek yönlü (arc) ya da çift yönlü bağlantı (edge) kurabilir. Kurulan bu bağlar sonucunda oluşan topluluğa ise düğüm (node) denilmektedir.

Araştırmada analize dahil edilecek olan çalışmalara, Google Scholar, YÖK Ulusal Tez Merkezi, Web of Science ve Scopus veri tabanları taratılarak ulaşılmıştır. Bu veri tabanlarının belirlenmesinde; a) incelenen alana ilişkin literatürü kapsamlı bir şekilde yansıtabilecek olması ve b) Türkiye'deki bir veri tabanında yayınlanmayan ancak Türkiye örneğinde gerçekleştirilen çalışmaları da içermesi ölçütleri dikkate alınmıştır. Tarama, başlık, özet ya da anahtar kelimelerinde özel yetenekli/üstün zekâlı/üstün yetenekli (gifted) ve benlik algısı/benlik saygısı (self concept/self esteem) terimlerinin çeşitli kombinasyonları içeren araştırmaların taranması ile yapılmıştır. Analize dahil edilen çalışmaların yazım dilinin Türkçe ya da İngilizce olması, araştırmanın Türkiye örneğinde gerçekleştirilmiş olması ve incelenen lisansüstü tezlere tam metin şeklinde ulaşılabilmesi, dahil etme kriteri olarak belirlenmiştir. Tezden üretilmiş makalelerin tezine ulaşılabiliriyorsa makalenin analize dahil edilmemesi ise hariç tutma kriteri olarak ele alınmıştır. Tarama yapılırken herhangi bir zaman sınırlaması getirilmemiş ancak belirtilen ölçütler kapsamında ulaşılan ilk çalışmanın 1995, son çalışmanın ise 2019 yılında olduğu görülmüştür. Bu bulgudan yola çıkarak analize dahil edilen çalışmaların 1995-2019 yılları arasında olduğu söylenebilir. Yukarıda belirtilen dahil etme ve hariç tutma kriterlerinin uygulanması sonucunda bir bildiri, dört makale, 19 yüksek lisans tezi ve bir doktora tezi olmak üzere toplam 25 çalışmaya erişilmiştir. Erişilen bu çalışmalar kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Özel yeteneklilerde benlik algısı üzerine yapılan çalışmaların yıllara ve yayın türüne göre dağılımı nasıldır?
2. Özel yeteneklilerde benlik algısı üzerine yapılan çalışmaların veri toplama araçları ve veri analiz tekniği göre dağılımı nasıldır?
3. Özel yeteneklilerde benlik algısı üzerine yapılan çalışmaların araştırma amacı, araştırma deseni ve araştırma yöntemine göre dağılımı nasıldır?

Örnekleme

Bu araştırmanın örnekleme, Google Scholar, Ulusal Tez Merkezi, Web of Science ve Scopus veri tabanları taratılarak ulaşılmış, dahil etme ve hariç tutma kriterleriyle birlikte toplam 25 çalışma incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada analize dahil edilecek olan çalışmalara, Google Scholar, Ulusal Tez Merkezi, Web of Science ve Scopus veri tabanları taratılarak ulaşılmıştır. Bu veri tabanlarının belirlenmesinde; a) incelenen alana ilişkin literatürü kapsamlı bir şekilde yansıtabilecek olması ve b) Türkiye'deki bir veri tabanında yayınlanmayan ancak Türkiye örnekleminde gerçekleştirilen çalışmaları da içermesi ölçütleri dikkate alınmıştır. Tarama, başlık, özet ya da anahtar kelimelerinde özel yetenekli/üstün zekâlı/üstün yetenekli (gifted) ve benlik algısı/benlik saygısı (self concept/self esteem) terimlerinin çeşitli kombinasyonları içeren araştırmaların taranması ile yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırma doküman analizi yöntemiyle, özel yetenekli bireylerin benlik algıları ile ilgili Türkiye'de yapılmış olan çalışmaların incelendiği bir çalışmadır. Doküman analizi araştırılan alana ilişkin ulaşılabilir yayınların taranmasını ve sistematik olarak analiz edilmesini içerir (Usluel, Özmen ve Çelen, 2013). Bu analizi gerçekleştirmek için yürütülen, gerekli belgelerin gözden geçirildiği ve değerlendirildiği sistematik bir prosedürdür (Bowen, 2009).

Etik Kurul İzin Belgesi

Bu makale, araştırma sürecinde herhangi bir canlıdan herhangi bir yolla veri elde etmediğinden dolayı etik kurul iznine gerekli olmayan makaleler kategorisinde yer almaktadır.

BULGULAR

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Yıllara ve Yayın Türüne Göre Dağılımı

İlgili veri tabanlarında, dahil etme ve hariç tutma kriterlerinin uygulanmasından sonra 1995-2019 yılları arasında ulaşılan çalışma sayısı 25 olarak belirlenmiştir. Analize dahil edilen bu çalışmaların bildiri, makale, yüksek lisans tezi ve doktora tezi olarak sınıflandırılması ve yıllara göre dağılımı Tablo1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

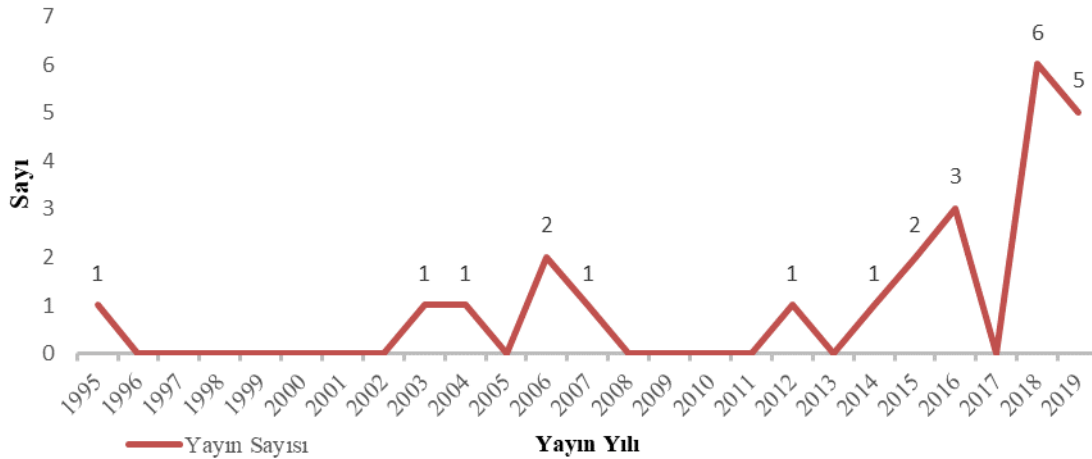
Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Yıllara Ve Yayın Türüne Göre Dağılımı

Yayın Yılı	Bildiri		Makale		Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi	
	f	%	f	%	f	%	f	%
2005 ve öncesi					3	12		
2006-2010					3	12		
2011-2015			2	8	3	12		
2016-2019	1	4	2	8	10	40	1	4
Toplam	1		4		19		1	

Tablo 1’de de görüldüğü gibi analize dahil edilen yayınların; %4’ü bildiri, %16’sı makale, %76’sı yüksek lisans tezi ve %4’ü doktora tezidir. Buna göre yayınlar arasında en yüksek orana sahip yayın türünün yüksek lisans tezi olduğu söylenebilir. Analize dahil edilen tüm yayınlardan ilki 1995 yılında sonuncusu ise 2019 yılında yayınlanmıştır. En çok yayın yapılan dönemin; yüzde elli altı ile 2016-2019 yılları arasındaki süreç olduğu ifade edilebilir.

Şekil 1

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Yayın Yılına Göre Dağılımı

Beş yıllık aralıklarla 1995-2019 yılları arasında yapılan yayın sayısını gösteren Tablo 1 detaylandırılarak Şekil 1 hazırlanmıştır. 1995 yılında yapılan ilk yayından sonra sekiz yıl boyunca ilgili alanda yayın yapılmadığı, sonrasında 2003 ve 2004 yıllarında birer yüksek lisans tezi yayınlandığı ifade edilebilir. En çok çalışmanın ise 2018 ($n = 5$) ve 2019 ($n = 6$) yıllarında yayınlandığı söylenebilir.

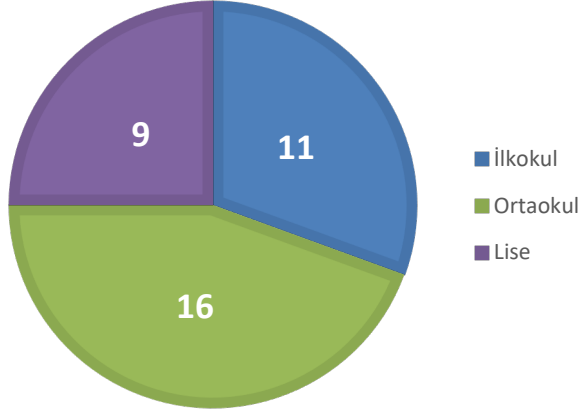
Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Örneklem Özelliklerine Göre Dağılımı

Analize dahil edilen çalışmalardaki örneklem gruplarının okul kademeleri arasında

ilkokul, ortaokul ve lise kademeleri olduğu saptanmıştır. İncelenen araştırmalara katılan öğrencilerin devam ettikleri okul kademelerine göre dağılımı Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 2

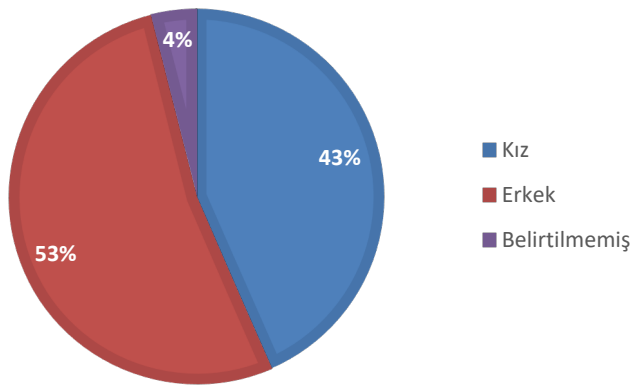
Özel yeteneklilerde benlik algısı üzerine yapılan çalışmalardaki örneklemin okul kademesine göre dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen çalışmalarda en fazla ortaokul öğrencileriyle ($n = 16$) çalışıldığı söylenebilir. Daha sonra ise ilkokul ($n = 11$) ve lise ($n = 9$) gelmektedir. Verilerden de anlaşılacağı üzere araştırmalarda çalışılan okul kademesi sayıları arasında çok büyük bir fark yoktur. İncelenen çalışmalardaki örneklem gruplarının cinsiyete göre dağılımı ise Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 3

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmalardaki Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde incelenen araştırmaların örneklem gruplarındaki kız ve erkek sayısının birbirinden çok uzak olmadığı söylenebilir. Ek olarak incelenen araştırmalar arasında bulunan Yörük’ün (2019) psikolojik sağlamlılık ve benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında ($n = 214$) ve Deringöl ve Davaslıgil’in (2019) farklılaştırılmış matematik öğretim programının akademik benlik algısı üzerindeki etkisini inceledikleri

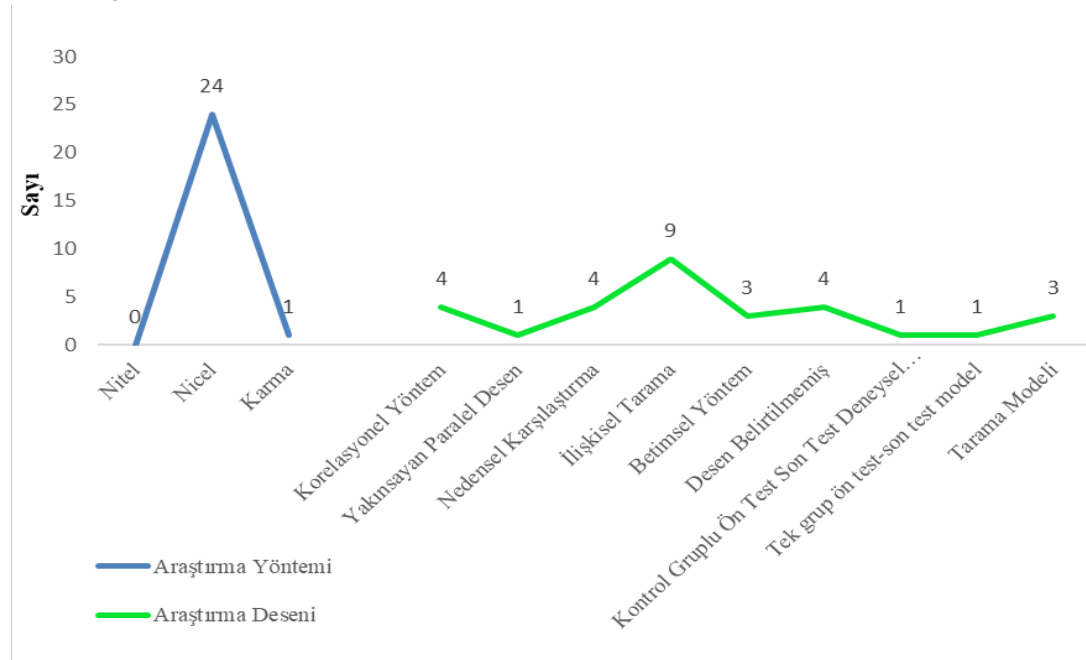
çalışmada ($n = 24$) araştırmacılar cinsiyet belirtmemiştir. Aynı zamanda Erdem'in (2019) benlik algısı ile bilgelik ve değerler kavramının ilişkisini incelediği çalışmada da katılımcılardan üçü cinsiyetlerini belirtmemiştir.

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Araştırma Deseni ve Yöntemine Göre Dağılımı

Analize dahil edilen çalışmalarda iki farklı araştırma yöntemi ve birçok farklı araştırma deseni kullanılmıştır. Bu araştırma yöntem ve desenlerinin dağılımı Şekil 4'te verilmiştir.

Şekil 4

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Araştırma Deseni Ve Yöntemine Göre Dağılımı

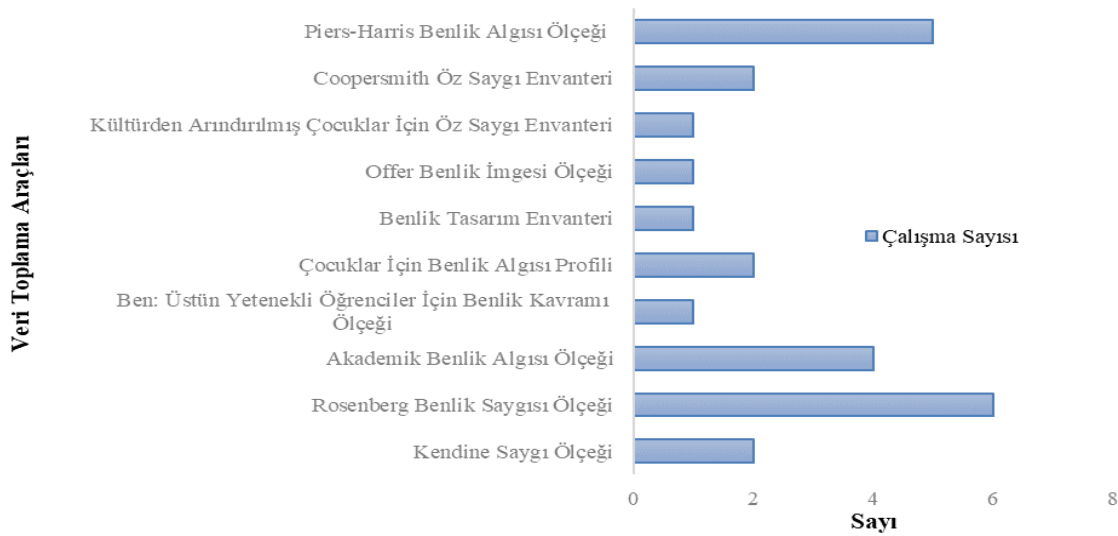
Şekil 4 incelendiğinde, analize dahil edilen çalışmaların en çok nicel araştırma yöntemiyle ($n = 24$) yürütüldüğü söylenebilir. Karma araştırma yönteminin yalnızca bir çalışmada kullanıldığı, nitel araştırma yönteminin ise incelenen hiçbir çalışmada kullanılmadığı belirlenmiştir. Araştırmaların desenlerine göre dağılımı incelendiğinde ise en çok kullanılan araştırma deseninin ilişkisel tarama deseni ($n = 9$) olduğu, korelasyonel yöntem ($n = 4$), nedensel karşılaştırma yöntemi ($n = 4$) ve betimsel yöntemin ($n = 3$) ise kullanılan diğer desenler arasında olduğu söylenebilir. İncelenen çalışmaların dördünde ise desen belirtilmemiştir. Şahin (1995), Bencik (2006), Leana Taşçılar ve Kanlı (2014), Toçoğlu'nun (2016) çalışmaları desen belirtilmeyen çalışmalar arasındadır.

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Veri Toplama Araçlarına Göre Dağılımı

Analize dahil edilen çalışmalarda özel yeteneklilerde benlik algısını ölçmek için kullanılan veri toplama araçları çeşitlilik göstermektedir. Bu veri toplama araçlarının dağılımı Şekil 5'te verilmiştir.

Şekil 5

Özel yeteneklilerde benlik algısı üzerine yapılan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılımı

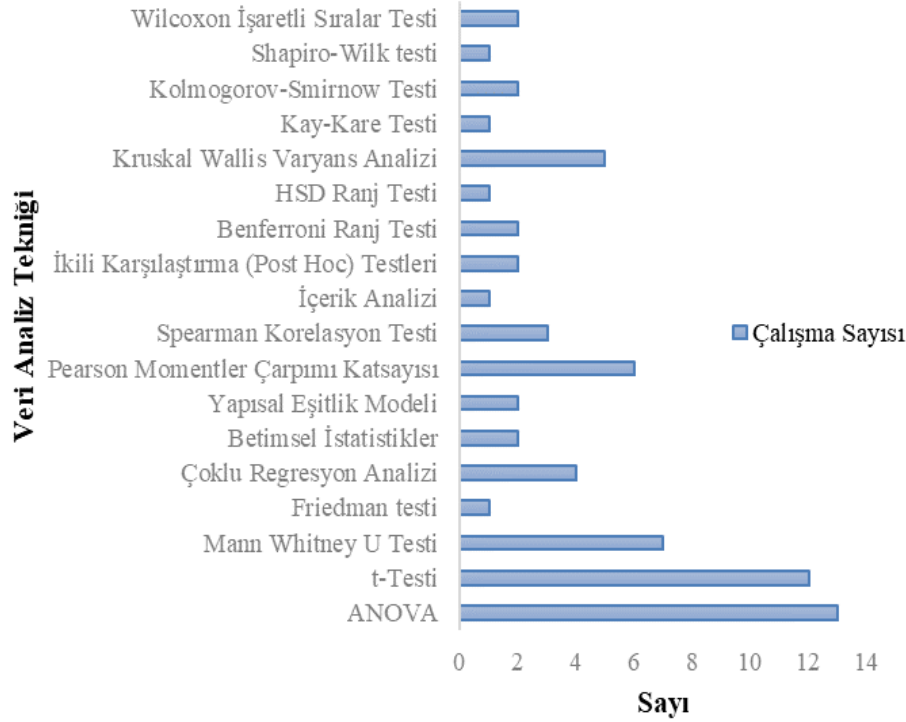
Şekil 5 incelendiğinde benlik algısı ile ilgili verilerin toplanması için en çok kullanılan veri toplama aracının Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ($n = 6$) olduğu söylenebilir. Piers-Harris Benlik Algısı Ölçeği ($n = 5$) ve Akademik Benlik Algısı Ölçeği ($n = 4$) ikinci ve üçüncü olarak sırayı takip etmektedir.

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

Araştırmaya dahil edilen çalışmalarda başta ANOVA olmak üzere birçok farklı analiz yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaların bu yöntemlere göre dağılımı Şekil 6'da verilmiştir.

Şekil 6

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Veri Analiz Tekniklerine Göre Dağılımı

Şekil 6 incelendiğinde özel yeteneklilerde benlik algısı ile ilgili çalışmalarda en çok kullanılan veri analiz tekniğinin ANOVA ($n = 13$) olduğu görülmüştür. Sonrasında ise t-Testi ($n = 12$) ve Mann Whitney U Testi ($n = 7$) ikinci ve üçüncü olarak takip etmektedir.

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Araştırma Amacı, Anahtar Kelimeler ve Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Diğer Değişkenlere Göre Dağılımı

Özel yeteneklilerde benlik algısı ile ilgili, araştırmaya dahil edilen çalışmaların; araştırma amacına, kullanılan anahtar kelimelere ve araştırmalarda benlik algısıyla birlikte incelenen diğer değişkenlere göre kısa analizi Tablo 2' de verilmiştir.

Tablo 2

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmaların Araştırma Amacı, Anahtar Kelimeler Ve Benlik Algısı İle Birlikte İncelenen Diğer Değişkenlere Göre Dağılımı

Bilgi	Açıklama
Kaynak	Şahin (1995)
Amaç	Üstün yetenekli ve üstün yetenekli olmayan çocukların aile sistemi algıları ile öz kavramları arasındaki ilişkiyi incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel Yetenekli 46 Erkek 32 Kız
Anahtar Kelimeler	Belirtilmemiş
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Aile sistemi algıları
Bulgular	Aile sisteminin, öz kavramı üzerinde önemli bir etkisi olduğu fakat bu etkinin üstün yetenekli olan ve olmayan bireyler arasında farklılık göstermediği saptanmıştır.
Kaynak	Mısırlı- Taşdemir (2003)
Amaç	Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik, sınav kaygısı, benlik saygısı, kontrol odağı, öz yeterlik ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel Yetenekli 162 kız, 327 erkek
Anahtar Kelimeler	Belirtilmemiş
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Mükemmeliyetçilik, sınav kaygısı, kontrol odağı, öz yeterlik, problem çözme becerileri
Bulgular	Benlik saygısı üzerinde cinsiyet farklılığına rastlanmamıştır. Mükemmeliyetçilik ölçeğinin "düzen", "hatalara ilgi", "davranışlardan şüphe", "ailesel eleştiri" ve "kişisel standartlar" alt boyutları ile benlik algısı arasında orta düzeyde negatif korelasyon bulunmuştur.
Kaynak	Erol (2004)
Amaç	Üstün yeteneklilerde duygusal zekâ ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel Yetenekli 241 Erkek 115 Kız
Anahtar Kelimeler	Belirtilmemiş
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Duygusal Zekâ
Bulgular	Duygusal zekâ ve benlik algısı arasında pozitif yönde korelasyon bulunmuştur. Kız öğrencilerin benlik algısı erkek öğrencilerin benlik algısından yüksektir.

Tablo 2.

Devam

Kaynak	Bencik (2006)
Amaç	Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkiyi incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel Yetenekli 71 Erkek 49 Kız
Anahtar Kelimeler	Zihinsel alanda üstün yetenekli çocuklar, mükemmeliyetçilik, benlik algısı
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Mükemmeliyetçilik
Bulgular	Benlik algısı ölçeğinin “zihinsel ve okul durumu”, “mutluluk” ve “popülerite” alt faktörlerinde üstün yetenekli öğrencilerin olumlu bir benlik algısına sahiptir. Üstün yetenekli kız çocuklar, erkeklere göre daha olumlu bir benlik algısına sahiptir. Benlik algısı ve mükemmeliyetçilik arasında negatif yönde bir korelasyon bulunmaktadır.
Kaynak	Coşar Cığerci (2006)
Amaç	Üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı, başkalarının algılaması ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel Yetenekli 144 Erkek 56 Kız Özel Yetenekli Olmayan 125 Erkek 75 Kız
Anahtar Kelimeler	Üstün yeteneklilik, benlik saygısı, başkaları tarafından algılanma, psikolojik belirtiler
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Başkalarının algılaması, psikolojik belirtiler
Bulgular	Üstün yetenekli ergenlerle normal gelişim gösteren akranlarının benlik algısı arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Üstün yetenekli ve normal öğrencileri ayırt etmeksizin benlik algısı üzerinde cinsiyet faktörünün bir etkisi görülmemiştir.
Kaynak	Uyanık (2007)
Amaç	Üstün yetenekli çocuklarda; mükemmeliyetçilik, yalnızlık ve kendine saygı düzeyinin sınav kaygısı üzerine etkisini incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel Yetenekli 53 Erkek 37 Kız
Anahtar Kelimeler	Sınav kaygısı, mükemmeliyetçilik, kendine saygı, yalnızlık
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Mükemmeliyetçilik, yalnızlık, sınav kaygısı
Bulgular	Sınav kaygısı ve kendine saygı düzeyleri arasında ters orantılı orta düzeyde bir korelasyon saptanmıştır.

Tablo 2.

Devam

Kaynak	Altun ve Yazıcı (2012)
Amaç	Üstün yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin benlik kavramları ve akademik öz-yeterliliklerini karşılaştırmalı bir şekilde incelemek
Örneklem Özellikleri	Özel Yetenekli 58 Erkek 66 Kız Özel Yetenekli Olmayan Ancak Fen Lisesine Devam Eden Potansiyelli 74 Erkek 58 Kız Özel Yetenekli Olmayan 52 Erkek 77 Kız
Anahtar Kelimeler	Üstün yetenekli, benlik kavramı, akademik öz-yeterlilik
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Akademik öz-yeterlilik inançları
Bulgular	Üstün yetenekli öğrencilerin akademik öz-yeterlilik düzeyleri ve benlik algıları hem fen lisesi öğrencilerinden hem de üstün yetenekli olmayan öğrencilerden daha yüksek çıkmıştır.
Kaynak	Albayrak Dengiz (2014)
Amaç	Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerde algılanan sosyal destek düzeyinin benlik saygısına etkisini incelemek
Örneklem Özellikleri	Özel Yetenekli 41 Erkek 32 Kız
Anahtar Kelimeler	Üstün zekâ, üstün yetenek, algılanan sosyal destek, benlik saygısı
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Algılanan sosyal destek düzeyi
Bulgular	Üstün zekâlı öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin normal gelişim gösteren öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kız çocuklarının öz-saygı düzeyinin erkek çocuklarıkinden daha düşük olduğu bulunmuştur.
Kaynak	Leana Taşçılar ve Kanlı (2014)
Amaç	Üstün zekâlı ve normal gelişim gösteren çocukların, mükemmeliyetçilik ve öz-saygı düzeylerini incelemek
Örneklem Özellikleri	Özel yetenekli 35 erkek 18 kız Özel yetenekli olmayan 19 erkek 12 kız
Anahtar Kelimeler	Üstün zekâlı çocuklar, mükemmeliyetçilik, öz saygı, WISC-R, ZB
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Mükemmeliyetçilik
Bulgular	Üstün zekâlı öğrencilerin öz-saygı düzeylerinin normal gelişim gösteren öğrencilerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kız çocuklarının öz-saygı düzeyinin erkek çocuklarıkinden daha düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 2.

Devam

Kaynak	Bakır (2015)
Amaç	Üstün zekâlı olan ve olmayan öğrencilerin ebeveynlerinin çocuk yetiştirme stillerinin öğrencilerin benlik algılarına etkisinin yapısal eşitlik modellemesiyle ortaya koymak
Örneklem Özellikleri	Özel yetenekli 122 kişi; özel yetenekli olmayan 293 kişi; toplam 223 erkek 192 kız
Anahtar Kelimeler	Üstün zekâ, çocuk yetiştirme stilleri, benlik algısı
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Ebeveynlerin çocuk yetiştirme stilleri
Bulgular	Üstün zekâlı öğrencilerin benlik algısının, üstün zekâlı olmayan öğrencilerin benlik algısından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Üstün zekâlı olan ve olmayan öğrencilerin benlik algıları ile anne ve baba çocuk yetiştirme stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. İzin verici/ihmkâr aile stiline sahip üstün zekâlı öğrencilerin benlik algısı en düşük bulunurken, izin verici/şımartan aile stiline sahip öğrencilerin benlik algısı en yüksek bulunmuştur.
Kaynak	Topçu (2015)
Amaç	Üstün ve normal zekâ düzeyine sahip öğrencilerin içsel-dışsal motivasyon düzeyleri ile benlik saygısı düzeylerini çeşitli değişkenler açısından incelemek
Örneklem Özellikleri	Özel yetenekli 108 erkek 76 kız; Özel yetenekli olmayan 79 erkek 92 kız
Anahtar Kelimeler	İçsel motivasyon, dışsal motivasyon, benlik saygısı, üstün zekâ
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	İçsel-dışsal motivasyon
Bulgular	Üstün zekâlı ve normal gelişim gösteren öğrencilerin benlik saygısı ile içsel motivasyonları arasında pozitif, dışsal motivasyonları arasında ise negatif bir korelasyon bulunmuştur. Üstün zekâlı öğrenciler ve normal öğrencilerin içsel-dışsal motivasyon düzeyleri arasında üstün zekâlı öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. Üstün zekâlı ve normal gelişim gösteren öğrencilerin sınıf düzeyi ile içsel motivasyon düzeyleri arasında negatif, dışsal motivasyon düzeyleri arasında ise pozitif yönde bir korelasyon bulunmuştur.
Kaynak	Arslan (2016)
Amaç	Üstün yetenekli çocukların benlik algıları ile sosyal davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek
Örneklem Özellikleri	Özel yetenekli 157 erkek 211 kız
Anahtar Kelimeler	Sosyal davranış, sosyal yeterlilik, olumsuz sosyal davranış, benlik algısı, üstün yetenekli çocuklar
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Sosyal davranış özellikleri
Bulgular	Üstün yetenekli çocukların benlik algıları arttıkça sosyal yeterliliklerinin arttığı, olumsuz sosyal davranışlarının azaldığı görülmüştür. Benlik algısı ile kişiler arası ilişkiler, akademik ve özdenetim becerileri arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 2.

Devam

Kaynak	Toçoğlu (2016)
Amaç	Üstün zekâlı ve yetenekli ergenlerin benlik saygıları, depresyon düzeyleri ve fonksiyonel olmayan tutumlarını değerlendirmek
Örnekleme Özellikleri	özel yetenekli 49 erkek 45 kız
Anahtar Kelimeler	Fonksiyonel olmayan tutumlar, benlik saygısı, depresyon, üstün zekâlı ve yetenekli ergen
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Depresyon düzeyleri, fonksiyonel olmayan tutumlar
Bulgular	Fonksiyonel olmayan tutumlar ve benlik algısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Depresyon düzeyi ve düşük benlik saygısı arasında pozitif yönde bir ilişki tespit edilmiştir.
Kaynak	Tokmak (2016)
Amaç	Özel eğitim gruplamasının üstün yetenekli öğrencilerin akademik benlik algıları üzerindeki etkisini incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel Yetenekli Ön test 33 erkek 20 kız; son test 29 erkek 17 kız
Anahtar Kelimeler	Akademik benlik algısı, gruplama, özel eğitim, üstün yetenekliler
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Özel eğitim gruplaması
Bulgular	Özel eğitim gruplamasının üstün yetenekli öğrencilerin benlik algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulunmuştur.
Kaynak	Bildiren (2018)
Amaç	Özel eğitimim üstün yetenekli çocukların benlik algısı üzerindeki etkisini incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel Yetenekli 22 Erkek 30 Kız
Anahtar Kelimeler	Üstün yetenekli çocuklar, özel eğitim, benlik algısı
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Özel eğitim
Bulgular	Özel eğitime dahil olmayan üstün yetenekli çocukların benlik algısının, özel eğitime dahil olan üstün yetenekli çocuklardan anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur.
Kaynak	Deringöl (2018)
Amaç	Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin matematiğe yönelik tutumlarını ve akademik benlik algılarını değerlendirmek
Örnekleme Özellikleri	Özel yetenekli 30 erkek 42 kız
Anahtar Kelimeler	Gifted and talented student, mathematic attitude, concept of academic self
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Matematiğe yönelik tutum
Bulgular	Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin matematiğe yönelik tutum ve akademik benlik algısı düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Üstün zekâlı ve yetenekli erkek öğrencilerin üstün zekâlı ve yetenekli kız öğrencilere göre matematiğe yönelik tutum puanları ve akademik benlik algısı düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 2.

Devam

Kaynak	Güllü (2018)
Amaç	Özel yetenekli bireylerin yaşadığı güçler ve güçlüklerin yordayıcısı olarak benlik algısı ve mükemmeliyetçiliğin rolünü incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel yetenekli 139 erkek 100 kız
Anahtar Kelimeler	Üstün zekâ, üstün yetenek, özel yetenek, güçler ve güçlükler, mükemmeliyetçilik, benlik algısı
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Yaşanan güçler ve güçlükler, mükemmeliyetçilik
Bulgular	Özel yetenekli bireylerin yaşadıkları güçler ve güçlükler benlik algısı ölçeğinin alt boyutu olan fiziksel görünüş, dikkat eksikliği ve aşırı hareketliliği %3 oranında yordamaktadır. Benlik algısı, duygusal sorunları %20,1 oranında yordamaktadır. Benlik algısı alt boyutu olan davranışsal yönelim, davranış sorunlarını %11 oranında yordamaktadır.
Kaynak	Karatay (2018)
Amaç	Özel yetenekli öğrencilerin aile içi ilişkileri ile benlik algıları arasındaki ilişkiyi incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel yetenekli 36 erkek 10 kız
Anahtar Kelimeler	Özel yetenekli öğrenci, aile, benlik
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Aile içi ilişkileri
Bulgular	Özel yetenekli öğrencilerin aile içi ilişkileri ile benlik algıları arasında karşılıklı ilişki olduğu bulunmuştur.
Kaynak	Kuru (2018)
Amaç	Ergenlik dönemindeki üstün zekâlı gençlerin empati algısının benlik saygısı üzerine etkisini incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel yetenekli 212 erkek 154 kız
Anahtar Kelimeler	Üstün zekâ, empati, benlik saygısı, ergenlik
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Empati algısı
Bulgular	Sosyal, akademik ve genel benlik saygısı cinsiyete göre farklılaşmazken ev aile benlik saygısının kız çocuklarında daha yüksek olduğu bulunmuştur. Tek çocuk olan üstün zekâlı bireylerin benlik algısının, daha fazla kardeşi olan bireylere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Üstün zekâlı bireylerin empati algısı ile benlik algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.
Kaynak	Yılmaz (2018)
Amaç	Beklenmedik başarısızlık yaşayan üstün yetenekli öğrencilerin okul başarı tutumları ile akademik öz-yeterlik inançları, algıladıkları aile otorite stilleri ve benlik saygıları arasındaki ilişkiyi incelemek
Örnekleme Özellikleri	Özel yetenekli 68 erkek 54 kız
Anahtar Kelimeler	Üstün yetenekliler, beklenmedik başarısızlık, benlik saygısı, okul başarı tutumu, aile otorite stilleri, akademik öz yeterlilik

Tablo 2.

Devam

Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Okul başarı tutumları, akademik öz-yeterlik inançları, algıladıkları aile otorite stilleri
Bulgular	Üstün yetenekli öğrencilerin benlik saygıları ile akademik öz-yeterlilikleri arasında zayıf ve özerk aile stili arasında ise çok zayıf bir ilişki olduğu gözlenmiştir.
Kaynak	Deringöl ve Davaslıgil (2019)
Amaç	Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler için oluşturulmuş farklılaştırılmış matematik öğretim programının öğrencilerin akademik benlik algısı üzerindeki etkisini incelemek
Örneklem Özellikleri	Özel yetenekli 12 deney grubu 12 kontrol grubu Cinsiyet Belirtilmemiş
Anahtar Kelimeler	Akademik benlik kavramı, farklılaştırılmış öğretim programı, matematik, üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Farklılaştırılmış matematik programının etkisi
Bulgular	Uygulanan farklılaştırılmış matematik öğretim programının üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin akademik benlik algılarını arttırdığı saptanmıştır.
Kaynak	Erdem (2019)
Amaç	Üstün yeteneklilerin benlik kavramı ve iyi oluş arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu ilişkide bilgelik ve değerlerin aracı rolünü ortaya koymak
Örneklem Özellikleri	Özel yetenekli 407 erkek 518 kız 3 belirtmeyen
Anahtar Kelimeler	Üstün/özel yetenek, benlik kavramı, bilgelik gelişimi, değer, iyi oluş
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	İyi oluş, bilgelik, değerler
Bulgular	Üstün yetenekli bireylerin benlik kavramı düzeylerinin iyi oluş düzeylerini anlamlı bir şekilde yordadığı, bilgelik ve değerlerin bu yordamada kısmi aracılık etkisine sahip olduğu bulunmuştur.
Kaynak	Kartel (2019)
Amaç	Üstün yetenekli ve normal öğrencilerin benlik saygısı ve bağlanma düzeylerini karşılaştırmak
Örneklem Özellikleri	Özel yetenekli 61 erkek 76 kız Özel yetenekli olmayan 66 erkek 71 kız
Anahtar Kelimeler	Üstün yetenekli öğrenciler, benlik saygısı, bağlanma stili
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Bağlanma düzeyleri
Bulgular	Üstün yetenekli öğrencilerin güvenli bağlanma düzeylerinin normal gelişim gösteren öğrencilerden daha yüksek çıktığı bulunmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerin benlik saygısı ile bağlanma düzeyleri arasındaki ilişkinin normal gelişim gösteren öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmüştür.

Tablo 2.

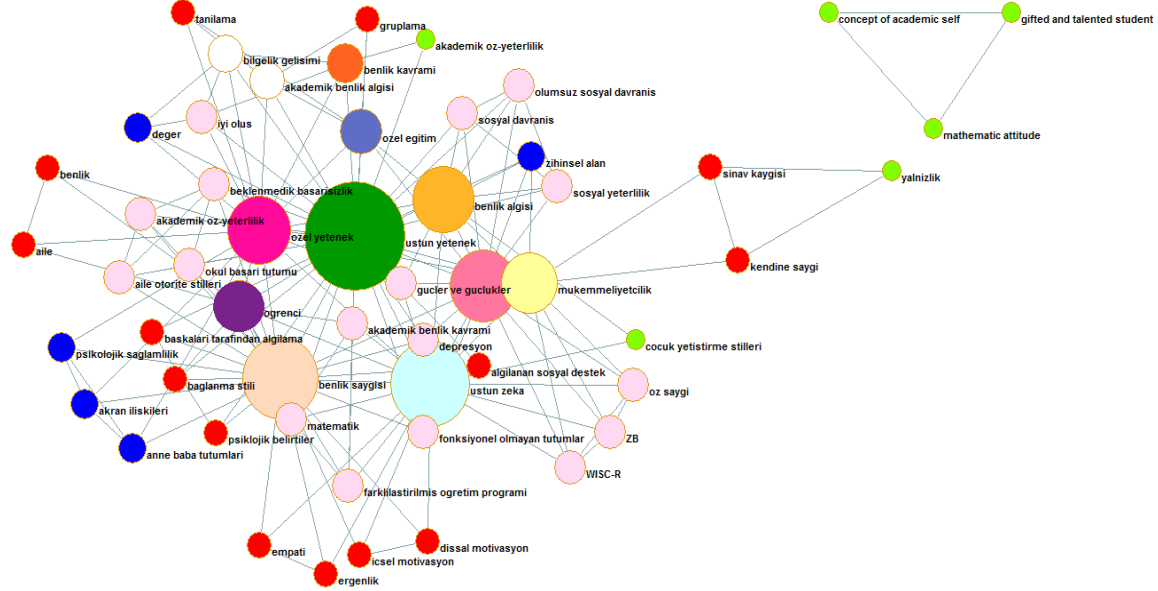
Devam

Kaynak	Kaymakçı (2019)
Amaç	Özel yetenek tanılama sürecinin öğrencilerin akademik benlik algısı üzerindeki etkisini incelemek
Örneklem Özellikleri	Özel yetenekli 214 erkek 167 kız
Anahtar Kelimeler	Akademik benlik algısı, tanılama, özel yetenekliler, özel eğitim
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Tanılama süreci ÜYEP'e başvuran öğrencilerin akademik benlik algısı, başvurmayan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.
Bulgular	ÜYEP'e başvuran öğrenciler arasından programa kabul edilip "özel yetenekli" tanısı alan öğrencilerin programa kabul edilmeyen öğrencilere göre benlik algısı bir artış göstere de anlamlı olmadığı saptanmıştır.
Kaynak	Yörük (2019)
Amaç	Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlılıklarında benlik saygısının, anne-baba tutumlarının ve akran ilişkilerinin rolünü incelemek
Örneklem Özellikleri	Özel Yetenekli Cinsiyet belirtilmemiş toplam 214 kişi
Anahtar Kelimeler	Özel yetenek, psikolojik sağlamlılık, benlik saygısı, anne baba tutumları, akran ilişkileri
Benlik Algısı ile Birlikte İncelenen Değişkenler	Psikolojik sağlamlılık düzeyi, akran ilişkileri, ebeveyn tutumları Anne baba tutumları kabul/ilgi boyutu, akran ilişkileri, benlik saygısı ve anne baba tutumları psikolojik özerklik boyutu öğrencilerin psikolojik sağlamlılıklarını anlamlı düzeyde yordamaktadır.
Bulgular	

Tablo 2 incelendiğinde özel yeteneklilerde benlik algısı kavramının; duygusal zekâ, bağlanma düzeyi, algılanan sosyal destek düzeyi, mükemmeliyetçilik, psikolojik sağlamlılık, aile ilişkileri (ebeveyn çocuk yetiştirme stilleri, aile otorite stilleri vb.) gibi birçok farklı değişkenle birlikte incelendiği görülmektedir. Örneklem özellikleri incelendiğinde ise yalnızca özel yetenekli olan öğrencilerle yapılan çalışmaların ($n = 18$) çoğunlukta olduğu, diğer çalışmaların ($n = 7$) ise özel yetenekli olan ve özel yetenekli olmayan öğrencilerin karşılaştırılması ile yürütüldüğü söylenebilir. Araştırmalarda kullanılan anahtar kelimelerin ise araştırma amacıyla paralellik gösterdiği, Şahin (1995), Mısırlı-Taşdemir (2003) ve Erol'un (2004) çalışmalarında anahtar kelimeleri belirtmedikleri saptanmıştır. Daha önce yapılmış olan çalışmaların anahtar kelimelerinin analiz edilmesi; sonraki araştırmalara kaynak oluşturması adına önemlidir. Bu doğrultuda Şekil 7'de Pajek veri analiz programında kullanılarak anahtar kelimelerin görsel analiz haritası verilmiştir.

Şekil 7

Özel Yeteneklilerde Benlik Algısı Üzerine Yapılan Çalışmalarda Kullanılan Anahtar Kelimelerin Görsel Haritası

Şekil 7 incelendiğinde; anahtar kelimenin kullanım sayısı ve diğer anahtar kelimelerle kurduğu bağlantı (edge) sayısına göre düğüm (node) büyüklüğü ve rengi değişiklik göstermiştir. Buna göre; en büyük düğümün “üstün yetenek” kavramında olduğu; “üstün zekâ”, “benlik saygısı”, “benlik algısı”, “özel yetenek”, ve “mükemmeliyetçilik” kavramlarının da takip eden diğer büyük düğümler olduğu ifade edilebilir. Aynı zamanda yayınlarda hangi anahtar kelimelerin birlikte kullanıldığı bilgisine; düğümler arasındaki bağlantılardan ulaşılabilir. Analize dahil edilen araştırmalardan biri olan Deringöl (2018)’de kullanılan anahtar kelimeler; yabancı dilde olduğu için, tüm yayınların oluşturduğu kümelenmenin dışında farklı bir küme oluşturmuşlardır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Türkiye örneğinde özel yetenekli öğrencilerin benlik algısı ile ilgili yapılan 25 çalışma, doküman incelemesi yoluyla sistematik olarak analiz edilmiştir. İncelenen çalışmalara 2021 yılının Mayıs ve Haziran aylarında ulaşılmıştır. Başlık, özet ya da anahtar kelimelerinde özel yetenekliler ve benlik algısıyla ilgili bir kelime bulundurmeyen çalışmalar analize dahil edilmemiştir. Bunun yanında birçok benlik algısı modelinde (Marsh ve Shavelson, 1985; Shavelson, Hubner ve Stanton, 1976) akademik benlik algısı, genel benlik algısının alt bileşeni olarak ele alınmaktadır. Bu sebeple bu çalışmada yapılan analize akademik benlik algısının incelendiği dört araştırma da dahil

edilmiştir. Aynı zamanda ulaşılan araştırmaların kaynakçaları incelenerek, özel yeteneklilerde benlik algısı ile ilgili dışarıda araştırma kalmamasına özen gösterilmiştir. Bunun yanında Deringöl'ün (2018) Türkiye örnekleminde yaptığı ancak uluslararası bir dergide İngilizce yayınlanan makalesi de analize dahil edilmiştir. Sonuç olarak bir bildiri, dört makale, 19 yüksek lisans tezi ve bir doktora tezi olmak üzere toplam 25 çalışma incelenmiştir.

İncelenen çalışmalarda, özel yeteneklilerde benlik algısının birçok farklı değişkenle birlikte incelenmesinin dikkat çektiği söylenebilir. Yalnızca belirli bir değişkene bağlı kalınmamış ve benlik algısı kavramı farklı değişkenlerle birlikte ele alınmıştır. Çalışmalarda incelenen bu farklı değişkenler arasında mükemmeliyetçiliğin beş çalışmayla, aile ile ilgili değişkenlerin (aile içi ilişkiler, aile stilleri vb.) ise dört çalışmayla görece öne çıktığı söylenebilir. Bunlar dışında, motivasyon, duygusal zekâ, sınav kaygısı, algılanan sosyal destek, psikolojik sağlamlılık, akran ilişkileri, depresyon düzeyi, iyi oluş, fonksiyonel olmayan tutumlar gibi sosyal-duygusal konuların da benlik algısı ile birlikte incelendiği görülmektedir. İncelenen çalışmalarda sorgulanan alt problemlere bakıldığında ise sınıf düzeyi, ailenin eğitim durumu, yaş ve cinsiyet kavramlarının araştırıldığı söylenebilir. Bu değişkenler arasından cinsiyet değişkeninin uluslararası literatürde (Luscombe ve Riley, 2001; Preckel, Goetz, Pekrun ve Kleine 2008; Rinn ve Cunnigham, 2008; Rudasill, Capper, Foust, Callahan ve Albaugh, 2009; Sarouphim, 2011) ayrı bir başlık olarak benlik algısıyla ilişkisini inceleyen araştırmalara sıklıkla rastlanmaktadır. Bu araştırmalara göre özel yetenekli kız çocukları; aile, öğretmen ve arkadaş gruplarında; örtük ya da doğrudan öğrenilen/öğretilen davranışlar sebebiyle risk grubunda bulunmaktadır. Ev içerisinde; kızların pasif, sessiz, oyuncakları minyatür ev aletlerinden oluşan ve anneye ev işlerinde yardım etme görevi yüklenen kişiler olmaları beklenmektedir (Gearlen-Price, Wardman ve Bruce, 2021). Ailede başlayan bu durum okul ortamında da devam etmekte ve özel yetenekli kız öğrenciler; yaşları büyüdükçe, toplumsal rollere ayak uydurmak zorunda kalarak, arkadaş gruplarından dışlanmamak adına üstün yeteneklerini maskeleyen yoluna gitmektedirler (Gür, 2017). Tüm bunlar da genel ve akademik benlik algısının ciddi düzeyde düşmesine sebep olmaktadır (Camcı, 2011; Gearlen-Price, Wardman ve Bruce, 2021; Leana-Taşçılar ve Kanlı, 2014). Ancak cinsiyet ve benlik algısı arasındaki ilişki ile ilgili Türkiye'de Topçu ve Leana Taşçılar'ın (2016) çalışmasından başka herhangi bir örnek bulunmamaktadır. Türkiye'de gerçekleştirilen özel yeteneklilerde benlik algısı ile ilgili çalışmaların sıklıkla; aile tipleri ve gruplama/tanımlama değişkenleriyle ilişkilendirildiği söylenebilir. Bu tip çalışmaların

oldukça fazla bulunması ve literatürde tekrara düşmemek adına özel yeteneklilerde benlik algısı, cinsiyet gibi farklı değişkenlerle ilişkilendirilerek özgün çalışmalar üretilebilir. Buradan da yola çıkarak uluslararası literatürde Türkiye'ye göre daha yaygın bir çalışma alanı olan cinsiyet farklılığının Türkiye'de de incelenmesinin Türkiye'de yeni bir alan olan özel yetenekliler alanına fayda sunacağı düşünülmektedir.

Bir diğer bulgu olarak ise özel yeteneklilerde benlik algısı alanında yapılan çalışmaların genellikle (%96) nicel yöntemle yürütüldüğü görülmüştür. Özel yeteneklilerin benlik algısı ile ilgili yapılan çalışmalarda nitel yöntemin hiç kullanılmadığı, karma yöntemde yapılan çalışma sayısının ise bir (%4) olduğu görülmüştür. Nitel araştırmalar derinlemesine betimleme ve bilgi sunar (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Karma yöntem ise araştırmacının, araştırma problemlerini anlamak için hem nicel hem de nitel verileri birbiriyle bütünleştirdiği yöntemlerdir (Creswell, 2019). Bu anlamda Türkiye'de özel yeteneklilerin benlik algısı ile ilgili yapılan çalışmalarda nitel ve karma yöntemin daha sık kullanılmasının, literatüre anlamlı bilgiler kazandırması, nicel verilerle elde edilen sonuçların sebeplerinin ve bireydeki karşılığının daha detaylı bir şekilde ele alınması adına önemli olduğu düşünülmekte ve bu çalışmaların sayısının artırılması önerilmektedir. Yapılan nicel araştırma çalışmalarında ise deneysel desene çok fazla yer verilmediği, ilişkisel tarama deseni (n = 9), korelasyonel yöntem (n = 4), nedensel karşılaştırma yöntemi (n = 4) ve betimsel yöntem (n = 3) gibi diğer nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı (%91,6) görülmektedir. Literatür incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin benlik algılarının normal gelişim gösteren akranlarına göre daha düşük olabileceği görülmektedir (Porter, 2005). Özel yetenekli olarak tanılanmış olmanın birey üzerinde yüksek beklenti algısına sebep olması ve aile, arkadaş gibi yakın çevreden gelen bu yüksek beklentinin (Garn, Matthews ve Jolly, 2012), özel yetenekli bireylerin sosyal-duygusal olarak daha fazla gelişmiş olmaları ve olaylara karşı daha hassas yaklaşımları (Renati, Bonfiglio, Dilda, Mascia ve Penna, 2022) sebebiyle olası bir başarısızlık durumunda kendilerini daha fazla eleştirme eğiliminde olmaları (Saranlı ve Metin, 2012), özel yetenekli bireylerde görülebilen asenkronize gelişim ve mükemmeliyetçilik (Akt. Bastien, Théoret, Gagnon, Chicoine ve Godbout, 2021; Pfeiffer, Shaunesy-Dedrick, Foley-Nicpon, 2018) gibi özellikler de bu bireylerin normal gelişim gösteren akranlarına göre daha olumsuz benlik algısı göstermelerine sebep olabilir. Aynı zamanda özel yetenekli bireylerin benlik algısı cinsiyet değişkenine bağlı olarak da düşebilmekte, özel yetenekli kızların benlik algısında yaşları büyüdükçe kendilerine yüklenen cinsiyet rolleri sebebiyle olumsuz etki gözlemlenmektedir (Reis, 2002). Anlaşılacağı üzere, özel yetenekli bireylerin

benlik algısı birçok farklı değişkene bağlı olarak düşebilmektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalarda; deneysel desenler daha çok kullanılarak hem benlik algılarını yükseltecek hem de düşük benlik algısının ilişkili olduğu değişkenleri saptayarak onlara çözüm üretecek çeşitli program geliştirme çalışmaları; bibliyoterapi, oyunla öğretim, drama yoluyla öğretim gibi farklı yöntemlerle desteklenerek yürütülebilir. Bu sayede benlik algısının arttırılmasına yönelik uygulanan farklılaştırılmış programlarla, benlik algısındaki değişimin gözlenmesi ve özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini kaybetmeden kendilerini daha rahat bir şekilde ifade etmeleri mümkün olacaktır. Aynı zamanda; Türkiye örneğinde yapılan çalışmaları analiz eden bu araştırma genişletilerek; literatürde belirli yıllar arasında, özel yeteneklilerde benlik algısı ile ilgili bulunan tüm çalışmaların sistematik ya da bibliyometrik analizi yapılabilir. Bu çalışma; Türkiye'deki mevcut verilerin, uluslararası çalışmaların verileriyle karşılaştırılarak, özel yeteneklilerde benlik algısı konusu ile ilgili bir ihtiyaç analizi gerçekleştirilmesi ve sonraki araştırmalara ışık tutması açısından önem arz etmektedir. Böylece toplumun önemli üyeleri olan özel yetenekli öğrenciler için oldukça önemli bir konu olan benlik algısı ile ilgili Türkiye literatürü genişletilmiş olacaktır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, Ö. (2014). Üstün zekâlı ve normal öğrencilerin akademik öz yeterliklerinin karşılaştırılması. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 1(1), 1-6.
- Ashby, J. S., & Rice, K. G. (2002). Perfectionism, dysfunctional attitudes, and self-esteem: A structural equations analysis. *Journal of Counselling and Development*, 80(2), 197-203. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2002.tb00183.x>
- Bastien, L., Théoret, R., Gagnon, K., Chicoine, M., & Godbout, R. (2021). Sleep characteristics and socio-emotional functioning of gifted children. *Behavioral Sleep Medicine*, 20(5), 1-12. <https://doi.org/10.1080/15402002.2021.1971984>
- Batagelj, V., & Mrvar, A. (2011). *Pajek: Program for analysis and visualization of large networks–Reference manual*. Slovenia: University of Ljubljana.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRI0902027>
- Bracken, B. A. (1996). *Handbook of self-concept: Developmental, social, and clinical considerations*. John Wiley & Sons.
- Bracken, B. A., Bunch, S., Keith, T. Z. & Keith, P. B. (2000). Child and adolescent multidimensional self-concept: A five-instrument factor analysis. *Psychology in The*

- Schools*, 37(6), 483-493. [https://doi.org/10.1002/1520-6807\(200011\)37:6<483::AID-PITS1>3.0.CO;2-R](https://doi.org/10.1002/1520-6807(200011)37:6<483::AID-PITS1>3.0.CO;2-R)
- Buescher, T.M. (1991). Gifted adolescents. In N. Colangelo and G.A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (pp. 382-401). Boston: Allyn and Bacon.
- Byrne, B. M. (1986). Self-concept/academic achievement relations: An investigation of dimensionality, stability, and causality. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 18(2), 173-186. <https://doi.org/10.1037/h0079982>
- Clark, B. (2013). *Growing up gifted: Developing the potential of children at home and at school* (8th ed.). Pearson.
- Colangelo, N., & Brower, P. (1987). Gifted youngsters and their siblings: Long-term impact of labeling on their academic and personal self-concepts. *Roeper Review*, 10(2), 101-103. <https://doi.org/10.1080/02783198709553094>
- Cornell, D. G. (1990). High ability students who are unpopular with their peers. *Gifted Child Quarterly*, 34(4), 155-160. <https://doi.org/10.1177/001698629003400405>
- Coşkun, Y., & Altay, C. A. (2009). Lise öğrencilerinde yabancılaşma ve benlik algısı ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 41-56.
- Creswell, J. W. (2015). Revisiting mixed methods and advancing scientific practices. *The Oxford Handbook of Multimethod and Mixed Methods Research Inquiry*, 57-71. (1th ed.). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199933624.013.39>
- Cüceloğlu, D. (2007). *İnsan ve davranış* (16. baskı). Remzi Kitabevi.
- Frisby, C. L., & Tucker, C. M. (1993). Black children's perception of self: Implications for educators. *The Educational Forum*, 57(2), 146-156. <https://doi.org/10.1080/00131729309335405>
- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (2015). *Çocuk ve ergen gelişimi*. (Çev. Nermin Çelen). İmge Kitabevi.
- Garn, A. C., Matthews, M. S., & Jolly, J. L. (2012). Parents' role in the academic motivation of students with gifts and talents. *Psychology in the Schools*, 49(7), 656-667.
- Gearlan-Price, E., Wardman, J., & Bruce, T. (2021). Welcome to the table: A Bourdieusian take on gifted New Zealand young women. *Education Sciences*, 11(3), 106-122.
- Gür, Ç. (2017). *Eğitimsel ve sosyal-duygusal bakış açısıyla üstün yetenekli çocuklar* (Birinci

- Baskı). Anı Yayıncılık.
- Hoge, R. D., & Renzulli, J. S. (1993). Exploring the link between giftedness and self-concept. *Review of Educational Research*, 63(4), 449-465. <https://doi.org/10.3102/00346543063004449>
- Jumper, R. L. (2019). Communicating about bullying: Examining disclosure among gifted students. *Gifted Education International*, 35(2), 110-120. <https://doi.org/10.1177/0261429418824113>
- Karnes, F. A., & Wherry, J. N. (1981). Self-concepts of gifted students as measured by the Piers-Harris children's self-concept scale. *Psychological Reports*, 49, 903- 906. <https://doi.org/10.2466/pr0.1981.49.3.903>
- Lehman, E. B., & Erdwins, C. J. (1981). The social and emotional adjustment of young, intellectually-gifted children. *Gifted Child Quarterly*, 25(3), 134-137. <https://doi.org/10.1177/001698628102500311>
- Luscombe, A., & Riley, T. L. (2001). An examination of self-concept in academically gifted adolescents: Do gender differences occur? *Roeper Review*, 24(1), 20-22. <https://doi.org/10.1080/02783190109554120>
- Maddux, C. D., Scheiber, L. M., & Bass, J. E. (1982). Self-concept and social distance in gifted children. *Gifted Child Quarterly*, 26(2), 77-81. <https://doi.org/10.1177/001698628202600207>
- Marland, S., P. (1972). *Education of the gifted and talented*. Vol 1. Report to the Congress of the United States by the U.S. Commissioner of Education, U.S. Government Printing Office.
- Marsh, H. W., & Shavelson, R. (1985). Self-concept: Its multifaceted, hierarchical structure. *Educational Psychologist*, 20(3), 107-123. https://doi.org/10.1207/s15326985ep2003_1
- Metin, N., & Bencik Kangal, S. (2012). Bilim Sanat merkezlerine devam eden 12-14 yaş grubu üstün yetenekli çocukların benlik algılarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 3-16.
- Oosterwegel, A., & Oppenheimer, L. (1993). Development of the self-system: How children perceive their own and others' ideas about themselves. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 14(4), 443-460. [https://doi.org/10.1016/0193-3973\(93\)90001-C](https://doi.org/10.1016/0193-3973(93)90001-C)

- Pfeiffer, S.I., Shaunessy-Dedrick, E., & Foley-Nicpon, M. (Eds.). (2018). *APA handbooks in psychology: APA handbook of giftedness and talent*. American Psychological Association.
- Porter, L. (2005). *Gifted young children: A guide for parents and teachers* (2nd ed.). Allen & Unwin.
- Preckel, F., Goetz, T., Pekrun, R., & Kleine, M. (2008). Gender differences in gifted and average-ability students: Comparing girls' and boys' achievement, self-concept, interest, and motivation in mathematics. *Gifted Child Quarterly*, 52(2), 146-159. <https://doi.org/10.1177/0016986208315834>
- Reis, S. M. (2002). Internal barriers, personal issues, and decisions faced by gifted and talented females. *Gifted Child Today*, 25(1), 14-28. <https://doi.org/10.4219/gct-2002-50>
- Renati, R., Bonfiglio, N. S., Dilda, M., Mascia, M. L., & Penna, M. P. (2022). Gifted children through the eyes of their parents: Talents, social-emotional challenges, and educational strategies from preschool through middle school. *Children*, 10(1), 42-59. <https://doi.org/10.3390/children10010042>
- Rinn, A. N., McQueen, K. S., Clark, G. L., & Rumsey, J. L. (2008). Gender differences in gifted adolescents' math/verbal self-concepts and math/verbal achievement: Implications for the STEM fields. *Journal for the Education of the Gifted*, 32(1), 34-53. <https://doi.org/10.4219/jeg-2008-818>
- Rudasill, K. M., Capper, M. R., Foust, R. C., Callahan, C. M., & Albaugh, S. B. (2009). Grade and gender differences in gifted students' self-concepts. *Journal for the Education of the Gifted*, 32(3), 340-367. <https://doi.org/10.4219/jeg-2009-862>
- Sapon Shevin, M. (1994). *Playing favourites: Gifted education and the disruption of community*, Albany, NY: State University of New York Press.
- Saranlı, A. G., & Metin, N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal-duygusal sorunlar. *Journal of Faculty of Educational Sciences*, 45(1), 139-163.
- Sarouphim, K. M. (2011). Gifted and non-gifted Lebanese adolescents: Gender differences in self-concept, self-esteem and depression. *International Education*, 41(1), 26-41.
- Seki, T., & Dilmaç, B. (2020). Benlik saygısı ve ilişkisel faktörler: Bir meta-analiz çalışması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 349-369. <https://doi.org/10.37217/tebd.735112>

- Shavelson, R. J., Hubner, J. J., & Stanton, G. C. (1976). Self-concept: Validation of construct interpretations. *Review of Educational Research*, 46(3), 407-441.
<https://doi.org/10.3102/00346543046003407>
- Super, D. E. (1970). *Work values inventory*. Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company.
- Topçu, S., & Leana Taşçılar, M. (2016). Üstün zekalı öğrencilerde motivasyon ve benlik saygısı düzeylerinin cinsiyet ve sınıf düzeyine göre incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(8), 591-622.
- Usluel, Y. K., Özmen, B., & Çelen, F. (2015). BİT'in öğrenme öğretme sürecine entegrasyonu ve teknolojik pedagojik içerik bilgisi modeline eleştirel bir bakış. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 5(1), 34-54.
- Videbeck, S.L. (2001). *Psychiatric mental health nursing* (7th ed.). Wolters Kluwer.
- Woolfolk, A. (2004). *Educational psychology* (9th ed.). Pearson Internationa Edition.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yule, W. (1986). The psychology of gifted children: Perspectives on development and ducation. *The British Journal of Psychiatry*, 149(3), 399-414.
<https://doi.org/10.1192/S0007125000213962>

EK-A

SİSTEMATİK ANALİZE DAHİL EDİLEN ÇALIŞMALAR

- Albayrak Dengiz, N. (2014). *Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklarda algılanan sosyal destek düzeyinin benlik saygısına etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Arslan, Ş. (2016). *İlkokula devam eden üstün yetenekli çocukların sosyal davranış özellikleri ile benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi: Bahçelievler ilçesi örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bakır, B. (2015). *Üstün zekalı olan ve üstün zekalı olmayan öğrencilerin benlik algısı ve ebeveynlerinin çocuk yetiştirme stilleri üzerine bir yapısal eşitlik modellemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Bencik, S. (2006). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Bildiren, A. (2018). Özel eğitimin üstün yetenekli çocuklar üzerinde benlik algısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1489-1498. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.397345>
- Coşar Ciğerci, Z. (2006). *Üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerde benlik saygısı, başkalarının algılaması ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Deringöl, Y. (2018). Mathematics attitudes and academic self-concepts of gifted and talented students. *Acta Didactica Napocensia*, 11(2), 79-88.
- Deringöl, Y., & Davaslıgil, Ü. (2019). Farklılaştırılmış matematik programının üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin akademik benliklerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 48(223), 159-178.
- Erdem, Ş. (2019). *Üstün yeteneklilerin iyi oluşunda bilgelik, değerler ve benlik kavramının rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Erol, B. (2004). *Üstün yeteneklilerde duygusal zeka ile benlik saygısı arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Güllü, M. (2018). *Özel yetenekli öğrencilerin yaşadığı güçler ve güçlükler, benlik algıları ve mükemmeliyetçiliklerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, İstanbul.

- Karatay, İ. (2018). *Özel yetenekli öğrencilerin aile içi ilişkileri ile benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Kartel, O. (2019). *Üstün yetenekli ve normal öğrencilerin benlik saygısı ve bağlanma düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Kaymakçı, A. (2019). *Özel yetenek tanılama sürecinin akademi benlik algısı üzerindeki etkisi: ÜYEP örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kuru, A. (2018). *Ön ergenlik dönemindeki üstün zekâlı gençlerin empati algısının benlik saygısına etkisinin incelenmesi*. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 1, 58-70.
- Leana Taşçılar, Z., & Kanlı, E. (2014). *Üstün zekalı ve normal gelişim gösteren çocukların, mükemmeliyetçilik ve öz-saygı düzeylerinin incelenmesi*. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 47(2), 1-20.
- Mısırlı-Taşdemir, Ö. (2003). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik, sınav kaygısı, benlik saygısı, kontrol odağı, öz yeterlilik ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Şahin, A. (1995). *Perceived family system and self-concept of gifted and non gifted children: A comparative study*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Toçoğlu, E. (2016). *Üstün zekalı ve yetenekli ergenlerin benlik saygıları, depresyon düzeyleri ve fonksiyonel olmayan tutumlarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Tokmak, F. (2016). *Özel eğitim gruplamasının üstün yetenekli öğrencilerin akademik benlik algıları üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Topçu, S. (2015). *Üstün ve normal zihin düzeyine sahip öğrencilerde içsel-dışsal motivasyon ve benlik saygı düzeyi arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Uyanık, S. (2007). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik, yalnızlık ve kendine saygı düzeyinin sınav kaygısı üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.

- Yılmaz, S. (2018). *Beklenmedik başarısızlık gösteren üstün yetenekli öğrencilerin okul başarı tutumları ile akademik öz-yeterlik inançları, algıladıkları aile otorite stilleri ve benlik saygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İstanbul.
- Yörük, İ. (2019). *Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlılık düzeylerinin benlik saygısı, akran ilişkileri ve ebeveyn tutumları açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Yürük, A. (2003). *İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerle normal gelişim gösteren öğrencilerin benlik saygılarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.